

Projekt Střediska Teiresiás Masarykovy univerzity pomáhá sluchově postiženým. T-Mobile jej podpořil v rámci výzvy „Česko bez předsudků“

12.12.2024 - | PROTEXT

Letos během února a března byla T-Mobilem otevřena grantová výzva Česko bez předsudků. Zapojily se do ní neziskové organizace, neformální skupiny a akademická pracoviště vyvíjející projekty ve prospěch skupin ohrožených předsudečným násilím, věnujícím se osvětě, vzdělávání nebo motivaci k nahlašování těchto skutků.

Dle organizace In IUSTITIA jsou nejčastěji předsudečným násilím ohroženi lidé z důvodu své etnicity (Romové), národnosti (Ukrajinci), sexuální orientace (LGBTQ+), pohlaví (ženy) či zdravotního postižení. V rámci výzvy bylo podpořeno celkem osm organizací a projektů částkou celkem 1 500 000 korun.

Mezi jednu z těchto osmi iniciativ patří projekt Střediska Teiresiás pod Masarykovou univerzitou. To se zaměřuje na pomoc studentům se specifickými potřebami. Díky grantu ve výši 200 000 korun zde vznikla hybridní kniha zaměřená na předsudečné násilí. Pomocí překladu do českého znakového jazyka je text přístupný i těm, u nichž jde o hlavní komunikační jazyk a ten český jim nemusí být bezpečně srozumitelný.

*„Přišel jsem o sluch až jako náctiletý. V podstatě jsem v komunitě sluchově postižených ve výhodě, protože mateřský jazyk je pro mě čeština. Více než deset tisíc neslyšících Čechů to má ovšem jinak. Kvůli závažné sluchové vadě v raném věku neměli možnost si osvojit český jazyk v dostatečné míře, na rozdíl od jazyka znakového – ten je vizuální. Znakový jazyk však má jinou gramatickou strukturu než čeština, proto je pro ně čeština většinou jazykem, který se učí až jako druhý, de facto cizí,“ říká **Alexandr Zvonek, vedoucí realizačního týmu.** „Pro neslyšící od narození nebo raného věku, pokud nemají možnost vnímat mluvenou řeč, je proto nejvhodnější se při rozvoji komunikace orientovat na znakový jazyk. Ten si mohou snadno a rychle osvojit, rozvíjí se komunikační interakce, a tím i intelektové schopnosti. Bohužel až do devadesátých let u nás nebylo využívání znakového jazyka oficiálně podporováno a ve školách využíváno. Neslyšící děti se tak musely učit jazyk, který prakticky nemohly smyslově vnímat, a co hůř, v tomto nedostatečně osvojeném jazyce se musely i vzdělávat. To znamenalo výrazný deficit, jenž jim v konečném důsledku i ztěžoval společenské uplatnění.“*

Kniha, která v rámci projektu vzniká, bude zejména neslyšící srozumitelně informovat o problematice předsudečného násilí, obraně vůči němu, prevenci i dostupnosti podpory. Distribuována bude prostřednictvím neziskových organizací, škol i sociálních sítí. Prelingvální neslyšící (nikdy neslyšeli nebo ztratili sluch dříve, než si osvojili mluvený jazyk) a sluchově postižení (širší skupina čítající statisíce lidí jen v Česku) se totiž i dnes navzdory výraznému zlepšení oproti minulosti setkávají s předsudečným násilím – může jít o slovní útoky nebo přecházení jejich potřeb, například odepření tlumočení do znakového jazyka, když o něj neslyšící požádá nebo s sebou tlumočnicka dokonce přivede. Závažná je také diskriminace v zaměstnání – přidělování podřadné práce neodpovídající kvalifikaci, finanční ohodnocení neodpovídající kvalifikaci nebo vyloučení z pracovního kolektivu. Problematika se přitom netýká jen neslyšících – dopadá i na stovky tisíc sluchově postižených lidí v Česku.

Hybridní překlad tam, kde je porozumění zásadní

Hybridní knihy v sobě zahrnují běžnou textovou podobu, ale také audiostopu, a především videozáznam, kde text prezentuje mluvčí znakového jazyka. Díky tomu je sdělení přístupné komukoli, kdo ovládá český nebo český znakový jazyk. To je nezbytné u dokumentů, kde je klíčové přesné porozumění textu.

*„Díky technologiím máme nyní možnost nabídnout neslyšícím text v jejich mateřském jazyce. Jedná se však o časově i finančně náročnou činnost, **překlad jediné stránky zabere přibližně pět hodin času a zaměstná několik specialistů, zvláště když se jedná o odbornou literaturu. Naše studio i odbornost jsme schopni nabídnout komukoli, kdo projeví zájem o překlady do českého znakového jazyka,**“ říká **Alexandr Zvonek** a doplňuje: „Sluchově postižení se totiž zpravidla netrápí tím, že neslyší, ale trápí se bariérami, které jsou v jejich okolí a dají se odstranit. Naštěstí se už dnes často odstraňují – třeba titulky u pořadů v televizi, zajištění tlumočení do znakového jazyka nebo simultánního přepisu mluvené řeči. Hybridní knihy jsou dalším nástrojem pro překonání bariér a je naším zájmem, aby jich bylo co nejvíce.“*

Odstraňování komunikačních bariér je zásadním tématem i pro iniciátora výzvy Česko bez předsudků, společnost T-Mobile. *„Komunikace je v DNA naší společnosti, proto se pečlivě věnujeme i souvisejícím humánním otázkám, například snižování předsudečného násilí. Projekt Střediska Teiresiás v sobě snoubí obě tyto roviny a my jsme rádi, že můžeme společně s Nadací Via a organizací In IUSTITIA, která projektu poskytuje odbornou garanci, pomoci odstraňovat komunikační bariéry a dát lidem do rukou informace, jež potřebují, aby mohli žít kvalitnější život,“* říká **Martin Orgoník, ředitel vnějších vztahů a udržitelnosti T-Mobile**. *„Zároveň si uvědomujeme šíři dopadu projektu – s rostoucím věkem dožití bude sluchově postižených osob stále přibývat – je tedy důležité zvyšovat povědomí o této problematice.“*

Na portálu Střediska Teiresiás jsou knihy dostupné zejména lidem se specifickými potřebami. Význam srozumitelných informací, včetně těch v českém znakovém jazyce, je ale mnohem širší – smysl dává rozšíření například směrem k právním dokumentům a běžnému úřednímu styku, kde neporozumění textu může mít neblahé následky. Omezení pro rychlejší přibývání publikací v hybridním formátu je nyní především finanční.

Více o projektu a možné pomoci zde: www.teiresias.muni.cz

Věděli jste, že?

Znakový jazyk není a nemůže být univerzální. Proto i drtivá většina národů má svůj vlastní jazyk, a to i ten znakový. V Evropě a v USA byly ovlivněny francouzským znakovým jazykem, který se začal pro vzdělávací účely používat nejdříve. Přesto jsou mezi nimi určité podobnosti. A právě ty umožňují v mezinárodním styku neslyšících používat umělý systém, tzv. mezinárodní znakový systém. Ten je v komunitě neslyšících uživatelsky úspěšnější než univerzální jazyk esperanto mezi slyšícími.

ČTK Connect ke zprávě vydává obrazovou přílohu, která je k dispozici na adrese <https://www.protext.cz>.

<https://www.ceskenoviny.cz/tiskove/zpravy/projekt-strediska-teiresias-masarykovy-univerzity-pomaha-sluchove-postizenym-t-mobile-jej-podporil-v-ramci-vyzvy-cesko-bez-predsudku/2607963>